

Datum van inontvangstneming : 26/05/2021

Zaak C-133/21

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing krachtens artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof

Datum van indiening:

3 maart 2021

Verwijzende rechter:

Efeteio Athinon (Griekenland)

Datum van de verwijzingsuitspraak:

9 maart 2020

Verzoekende partijen:

VP

CX

RG

TR

e.a.

Verwerende partij:

Elliniko Dimosio

Voorwerp van het hoofdgeding

Vordering tot uitbetaling van het loonverschil dat het gevolg is van de verschillende behandeling van werknemers met een arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd, die uitsluitend is gebaseerd op het feit dat hun overeenkomst door de werkgever of de wet wordt aangemerkt als arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd.

Voorwerp en rechtsgrondslag van het verzoek om een prejudiciële beslissing

Uitlegging van clause 4 van de door het EVV, de UNICE en het CEEP gesloten raamovereenkomst inzake arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd (richtlijn 1999/70/EG van de Raad van 28 juni 1999), artikel 267 VWEU

De prejudiciële vragen

- Is een nationale regeling als de onderhavige, die werknemers met een arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd als bedoeld in clause 1 van richtlijn 1999/70/EG op het vlak van hun bezoldiging ongunstiger behandelt dan de vergelijkbare werknemers in vaste dienst louter op grond van het criterium dat hun overeenkomst door de werkgever of de wet wordt aangemerkt als overeenkomst voor bepaalde tijd voor het verrichten van werk, verenigbaar met clause 4 van richtlijn 1999/70/EG?
- Is in bijzonder een nationale regeling die de ongelijke behandeling van werknemers op het vlak van beloning rechtvaardigt met het feit dat de betrokken werknemers hun arbeid uit hoofde van een overeenkomst voor bepaalde tijd verrichtten in de wetenschap dat daarmee werd voorzien in permanente en blijvende behoeften van de werkgever, verenigbaar met clause 4 van richtlijn 1999/70/EG ?

Relevante bepalingen van het Unierecht

Richtlijn 1999/70/EG van de Raad van 28 juni 1999 betreffende de door het EVV, de UNICE en het CEEP gesloten raamovereenkomst inzake arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd

Relevante bepalingen van nationaal recht

Presidentieel besluit nr. 164/2004 houdende regelingen voor werknemers in de openbare sector met overeenkomsten voor bepaalde tijd

Wet 3205/2003 inzake de beloning van ambtenaren en functionarissen van de Staat, [publiekrechtelijke rechtspersonen] en [gedecentraliseerde overheden (O.T.A.)], vast personeel van de strijdkrachten en de Griekse politie, de brandweer en de kustwacht, en aanverwante bepalingen

Wet 3320/2005 houdende regels betreffende het personeel van de staat, de publiekrechtelijke rechtspersonen en de O.T.A.

Beknopte weergave van de feiten en het verloop van de procedure

- 1 Verzoekers zijn door de Elliniko Dimosio (Griekse staat) op verschillende tijdstippen tussen 2001 en 2008 aangesteld. Sindsdien zijn zij, voortdurend en zonder onderbreking tot de indiening van de rechtsvordering in 2010 (zie hieronder punt 3), tewerkgesteld als schoonmakers op scholen voor primair en secundair onderwijs, aanvankelijk met opeenvolgende arbeidsovereenkomsten of -verhoudingen die verweerder aanmerkte als „inhuren van werk”, en vanaf december 2006 en januari 2007 met privaatrechtelijke arbeidsovereenkomsten voor onbepaalde tijd.
- 2 In 2005 hebben de Kentriko Ypiresiako Symvioulio Dioikitiko Prosopiko (centrale raad voor de dienst, niet-onderwijzend personeel), van het ministerie van Onderwijs en godsdiensten (YEPT) van 2005 en vervolgens de Anotato Symvoulia Epilogis Prosopikou (ASEP; hoogste raad voor de selectie van personeel), op verzoek van de betrokkenen vastgesteld dat zij voldeden aan de voorwaarden voor toepassing van artikel 11 van presidentieel besluit nr. 164/2004. Ingevolge deze besluiten heeft verweerder hen bij besluiten van het YPETH in 2006 en 2007 aangesteld op vaste arbeidsplaatsen.
- 3 Op grond hiervan dienden verzoekers op 10 juni 2010 een vordering in bij de Monomeles Protodikeio Athinon (alleensprekende rechter in eerste aanleg te Athene) tot vaststelling dat verweerder gehouden is hun de bedragen te betalen die overeenkomen met het verschil tussen de bezoldiging die zij van 2001 tot en met 2008 hadden ontvangen en de bezoldiging die in de wettelijke regeling is voorzien voor de bij verweerder werkzame werknemers met vergelijkbare kwalificaties, met inachtneming van de periode gedurende welke zij werden tewerkgesteld uit hoofde van overeenkomsten die werden aangemerkt als overeenkomst tot het inhuren van werk.
- 4 Bij definitieve uitspraak 2198/2011 verwierp de Monomeles Protodikeio Athinon de vordering als onwettig. Op de door verzoekers tegen deze uitspraak bij de Efeteio Athinon (beroepsrechter te Athene), de verwijzende rechter, ingestelde hogere voorziening, verklaarde deze rechter de vordering bij uitspraak 1189/2016 gegrond; hij wees de vordering gedeeltelijk toe en veroordeelde verweerder tot betaling aan verzoekers van de in hun vordering genoemde bedragen, vermeerderd met de wettelijke rente.
- 5 Zowel de Griekse Staat als verzoekers stelden cassatieberoep in bij de Areios Pagos (hoogste rechter). Bij uitspraak 570/2018 vernietigde de Areios Pagos uitspraak 1189/2016 van de Efeteio Athinon voor zover deze rechter bovenbedoelde bedragen had toegewezen die betrekking hadden op de periode waarin verzoekers nog niet waren aangesteld in vaste functies, en verwees hij de zaak voor verdere afdoening terug naar de verwijzende rechter.

Voornaamste argumenten van de partijen in het hoofdgeding

- 6 Verzoekers betogen dat zij waren aangesteld als schoonmakers/schoonmaaksters uit hoofde van overeenkomsten die verweerder aanmerkte als overeenkomsten tot het inhuren van werk, welk werk bestond uit het schoonmaken van de scholen van verweerder. Zij betogen dat uit hun arbeidsvoorwaarden en de duur van de arbeid blijkt dat zij in loondienst werkzaam waren alsmede dat zij de instructies moeten opvolgen van hun werkgever (de Griekse Staat), die via zijn vertegenwoordigers bepaalde op welke plaats, tijd en wijze zij hun arbeid moesten verrichten.
- 7 Verzoekers achten zich gediscrimineerd op het punt van hun bezoldiging, aangezien die niet overeenkwam met de bezoldigingen waarin wet 3205/2003 voorziet voor werknemers in overheidsdienst met een privaatrechtelijke arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd. Zij betogen dat bij het ontbreken van een objectieve rechtvaardigingsgrond voor deze discriminatoire behandeling de vraag rijst of clause 4 van de door het EVV, de UNICE en het CEEP gesloten raamovereenkomst inzake arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd (hierna: “raamovereenkomst”), die deel uitmaakt van richtlijn 1999/70 en rechtstreekse werking heeft, van toepassing is.

Beknpte weergave van de motivering van de verwijzingsuitspraak

- 8 Bij voormelde uitspraak 570/2018 heeft de Areios Pagos geoordeeld dat dergelijke verschillen in bezoldiging niet kunnen worden gebaseerd op artikel 1 van wet 3320/2005. Wat betreft de verenigbaarheid van artikel 1, lid 4, onder a), van wet 3320/2005 met clause 4 van de raamovereenkomst, werd deze bepaling niet in strijd geacht met richtlijn 1999/70, met name clause 4, punt 1, van de raamovereenkomst, die bepaalt dat met betrekking tot de arbeidsvoorwaarden werknemers met een arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd louter op grond van het feit dat zij voor bepaalde tijd werken, niet minder gunstig worden behandeld dan vergelijkbare werknemers in vaste dienst, tenzij het verschil in behandeling om objectieve redenen gerechtvaardigd is.
- 9 De Areios Pagos heeft in deze uitspraak voorts geoordeeld dat in het onderhavige geval geen sprake is van de door deze clause vereiste vergelijkbaarheid; hiervoor moeten een aantal factoren in aanmerking moet worden genomen, zoals de aard van de werkzaamheden, de opleiding en de arbeidsvoorwaarden. Derhalve konden verzoekers niet geacht worden zich in een vergelijkbare positie te bevinden als werknemers met een arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd, zodat clause 4 niet van toepassing is nu de verschillende behandeling betrekking heeft op verschillende situaties. Aan de vergelijkbaarheidsvoorwaarde is niet reeds voldaan wanneer de bezoldiging van verzoekers niet gelijkwaardig is aan die van hun collega's die wel behoren tot het vaste personeel van verweerder, zelfs al hadden zij dezelfde kwalificaties en werkten zij onder dezelfde omstandigheden; daartoe moet immers concreet worden vermeld in welke specifieke categorie de

werknemers in vaste dienst tewerkgesteld zijn en worden verwezen naar de werkzaamheden en taken van elk van beide categorieën.

- 10 Verder wijst de Areios Pagos erop dat de wettelijke regeling voor het sluiten van overeenkomsten voor het tijdelijk inhuren van werk bestaande in het schoonmaken van scholen, voor wat betreft het tijdvak na het verstrijken van de termijn tot omzetting van richtlijn 1999/70 (10 juli 2002), niet willekeurig was, maar werd gerechtvaardigd door de bijzondere aard van de taken waarvoor de overeenkomsten werden gesloten en de daaraan inherente kenmerken, als bedoeld in clause 5, punt 1, onder a). Het betreft immers onmisbare diensten die voorzien in permanente en blijvende behoeften in verband met het verstrekken van onderwijs (het schoonmaken van schoolgebouwen), waarvoor de Griekse Staat niet verplicht is om personeel in vaste dienst aan te stellen, maar kan volstaan met het sluiten van overeenkomsten voor het verrichten van werk, met rechtspersonen (bij voorbeeld schoonmaakbedrijven) of met natuurlijke personen. Het sluiten, zelfs bij herhaling of permanent, van hernieuwbare opeenvolgende tijdelijke arbeidsovereenkomsten of van overeenkomsten voor het inhuren van werk, valt niet binnen het beschermende kader van de richtlijn, dat erop is gericht om misbruik als gevolg van het gebruik van opeenvolgende arbeidsovereenkomsten of arbeidsverhoudingen voor bepaalde tijd volgens clause 1, punt 2, van de raamovereenkomst te voorkomen, mits dit wordt gerechtvaardigd door objectieve redenen als bedoeld in clause 5, punt 1, onder a), van de raamovereenkomst, zoals in het onderhavige geval.
- 11 Volgens de Areios Pagos doet hieraan niet af dat verzoekers in het onderhavige geval, met toepassing van de ter uitvoering van de richtlijn vastgestelde overgangsbepaling van artikel 11 van presidentieel besluit nr. 164/2004, met privaatrechtelijke arbeidsovereenkomsten voor onbepaalde tijd zijn aangesteld op gecreëerde vaste arbeidsplaatsen. De regeling van artikel 11 verwijst immers uitsluitend naar artikel 5, lid 1, van het presidentieel besluit, betreffende het verbod van opeenvolgende overeenkomsten voor bepaalde tijd, en niet ook naar artikel 5, lid 2, dat [evenals clause 5, punt 1, onder a), van de raamovereenkomst] bij wijze van uitzondering het sluiten van dergelijke overeenkomsten – zonder tijdsbeperking – toestaat wanneer daarvoor objectieve redenen bestaan; artikel 11 is daarmee op dit punt gunstiger voor de werknemers dan de richtlijn.
- 12 De verwijzende rechter wijst erop dat in de onderhavige zaak verzoekers hun vordering tot uitbetaling van de verschillen in beloning baseren op de stelling dat zij in werkelijkheid, volgens de juridisch correcte kwalificering van hun arbeidsrelatie, hun arbeid verrichtten onder de omstandigheden van een dienstverband (en niet van het inhuren van werk). Hun vordering om het hogere loon betaald te krijgen volgt regelrecht uit wet 3205/2003, die bij gezamenlijk ministerieel besluit op legitieme wijze van toepassing is verklaard op werknemers met een privaatrechtelijke arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd.

- 13 Bovendien bepaalt clausule 4 van de raamovereenkomst dat „werknemers met een arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd louter op grond van het feit dat zij voor bepaalde tijd werken, niet minder gunstig [worden] behandeld dan vergelijkbare werknemers in vaste dienst”. Deze clausule is omgezet in het nationale recht, onder meer, wat de openbare sector betreft, bij artikel 4 van presidentieel besluit nr. 164/2004.
- 14 Anders dan clausule 5, die betrekking heeft op het voorkomen van misbruik van de constructie van opeenvolgende arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd, is clausule 4, die discriminatie verbiedt, duidelijk en specifiek en heeft ze rechtstreekse werking (arrest van 15 april 2008, C-268/06, Impact, EU:C:2008:223, punten 59 e.v.). Het Hof van Justitie van de Europese Unie heeft steeds benadrukt dat clausule 4 fundamenteel is, en niet strikt maar ruim moet worden uitgelegd. Werknemers in de zin van de richtlijn zijn personen die een arbeidsovereenkomst of een arbeidsverhouding voor bepaalde tijd hebben, ongeacht de kwalificering door de nationale wetgever als arbeidsovereenkomst of het inhuren van werk (arrest Hof van 13 september 2007, C-307/05, ██████████ ██████████ EU:C:2007:509, punt 29). Verder omvatten de in clausule 4 van de raamovereenkomst genoemde arbeidsvoorwaarden volgens de rechtspraak van het Hof ook de ongelijke behandeling op het vlak van de beloning (bezoldiging) van de werknemers met een arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd.
- 15 Elke discriminatie op het vlak van de bezoldiging die nadelig is voor werknemers met een overeenkomst voor bepaalde tijd ten opzichte van werknemers in vaste dienst met gelijke of vergelijkbare taken, is derhalve in beginsel in strijd met clausule 4 van de raamovereenkomst, zoals deze inmiddels is omgezet in het Griekse recht. Voor de bepaling of clausule 4 in het onderhavige geval van toepassing is en of deze al dan niet is geschonden, volstaat het echter niet dat de beloning van eisers niet gelijkwaardig was aan die van de collega’s die behoorden tot het vaste personeel van verweerder, ook al hadden ze dezelfde kwalificaties en werkten ze onder dezelfde voorwaarden; in het bijzonder moet namelijk de specifieke categorie werknemers met een arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd worden onderzocht, evenals de werkzaamheden en de taken van elke categorie werknemers.
- 16 In de onderhavige zaak is bewezen dat verzoekers werkten als ondergeschikten, dat wil zeggen dat zij de aanwijzingen moesten opvolgen van hun werkgever (de Griekse staat), die via zijn vertegenwoordigers bepaalde op welke plaats, tijd en wijze zij hun arbeid moesten verrichten. Hieruit volgt dat de arbeidsverhouding van verzoekers in werkelijkheid niet die van het verrichten van werk of diensten was, maar die van arbeid in loondienst, en dat zij derhalve onder de definitie van „werknemer” in [clausule 3, punt 1] van de raamovereenkomst vielen.
- 17 Derhalve doet de discriminerende behandeling op het vlak van de door verzoekers ontvangen bezoldiging – dat wil zeggen dat zij niet de bezoldiging ontvingen die in de wet was voorzien voor overheidswerknemers in vaste dienst met privaatrechtelijke overeenkomsten voor onbepaalde tijd – bij het ontbreken van

een objectieve reden die deze discriminatie rechtvaardigt, de vraag rijzen naar de toepasselijkheid van clause 4 van de raamovereenkomst.

- 18 Met betrekking tot de vraag of er een objectieve reden is, heeft de Areios Pagos in een aantal recente uitspraken geoordeeld dat de ongunstigere behandeling van werknemers met een overeenkomst voor bepaalde tijd tot hun aanstelling in vaste dienst, met toepassing van artikel 11 van presidentieel besluit nr. 164/2004 en van artikel 1 van wet 3320/2005, gerechtvaardigd was omdat betrokkenen „werkzaamheden verrichtten in de wetenschap dat deze voorzagen in permanente behoeften”, zonder evenwel rechtstreeks te verwijzen naar clause 4 van de raamovereenkomst. Er bestaat derhalve gerede twijfel of deze omstandigheid een objectieve reden vormt, die het buiten toepassing laten van het discriminatieverbod van clause 4 van de raamovereenkomst kan rechtvaardigen.